

студенческий и профессорско-преподавательский состав Гарварда, а также на расширение учебного плана.

Элективная система, Гарвард, реформа, учебная программа, классический учебный план, инновация.

The genesis of the elective system and its introduction at Harvard by the 22nd President Charles William Eliot is observed in the article. It is determined that it was Eliot who managed to attract national attention by his reform and destroy the old order of obtaining higher education. The impact results of the new system on Harvard's students and faculty, as well as the curriculum expansion are analyzed and presented.

Elective system, Harvard, reform, curriculum, classical curriculum innovation.

УДК 37.02:377.3

ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ АГЕНТА З ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ

I. А. Мартинюк, здобувач

У статті систематизовано матеріал з проблеми технології навчальних проектів. Визначено сутність понять «технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання» та наведено класифікацію проектів. Окреслено основні завдання та вимоги до організації технології проектів. Висвітлено умови втілення проектів в педагогічний процес. Розкрито зміст діяльності викладача та учня при роботі над проектом. Охарактеризовано основні етапи втілення технології проекту в процес підготовки агента з організації туризму. Виділено якості особистості, які формуються в процесі використання технології навчальних проектів. На прикладі предмету «Географія туризму» розкрито особливості розроблення та реалізації проекту «Подієвий туризм». Визначено особливості використання цієї технології у підготовці майбутніх агентів з організації туризму.

Технологія, педагогічні технології, технології навчання, проектні технології, проект.

Постановка проблеми та її актуальність. Прогрес сучасного суспільства визначається знаннями, досвідом і цілісними орієнтирами особистості, її готовністю відповідати на виклики. Зазначені орієнтири закладаються в системі освіти та вдосконалюються впродовж усього життя людини.

© I.A.Мартинюк, 2014

Орієнтація на вказані орієнтири у розвитку освіти потребує розробки і впровадження нових педагогічних технологій у навчальний процес, що дозволить значною мірою подолати основний недолік технологічного підходу – орієнтація на репродуктивний тип навчання.

Одним з важливих напрямів професійної освіти є обґрунтування інноваційних технологій підготовки фахівців для сфери туризму. Закономірності професійної діяльності майбутнього фахівця галузі накладають певні вимоги на педагогічні технології викладання і розробки змісту навчальних дисциплін, організації творчої навчально-пізнавальної діяльності учнів у навчальних закладах туристського спрямування.

Аналіз основних досліджень і публікації. У теорії та практиці педагогічної науки проблему педагогічних технологій розкрито через декілька напрямів здійснення наукових досліджень, а саме: філософський аспект дослідження (В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень та ін.); управлінський (В.В. Бондарь, Г.А. Дмитренко, О.А. Єльнікової, Л.С. Калініної, В.П. Маслової); дидактичний (С.Я. Батищев, С.У. Гончаренка, Е.С. Полат, О.Я. Савченка, В.А. Сластьоніна та ін.); концептуальні дослідження проблеми впровадження педагогічних технологій (І.М. Дичківська, М.В. Кларін, О.Б. Коротаєва, В.Г. Кричевський, С.О. Мухіна, В.О. Паламарчук, О.І. Пометун, Г.К. Селевко, С.О. Сисоєва, В.Ф. Раєвський та ін).

Мета статті – здійснити узагальнення та систематизацію проектних технологій навчання для використання у підготовці агентів з організації туризму.

Виклад основного матеріалу. Актуальним завданням професійної педагогіки в умовах нової парадигми освіти постає проблема удосконалення та раціоналізації педагогічного процесу, визначення оптимальних форм і методів підготовки фахівця, який би міг бути конкурентноспроможним на сучасному ринку праці.

Розглядаючи роль і місце педагогічних технологій у цьому процесі, слід зазначити, що проблема удосконалення форм і методів навчання у навчальному закладі є постійним предметом дослідження дидактики професійної освіти.

Так, С. Батищев, систематизуючи дослідження педагогічних технологій, наводить такі визначення:

- технологія – це мистецтво, майстерність, уміння, сукупність методів обробки, зміни стану;
- технологія – це культурне поняття, пов'язане з мисленням і діяльністю людини;
- технологія – це сукупність знань про методи здійснення будь-яких процесів;
- технологія – це організований, ціленаправлений, умисний педагогічний вплив на навчальний процес;
- технологія – це засіб гарантованого досягнення цілей навчання;

- технологія – це опис процесу досягнення запланованих результатів навчання тощо [6].

В документах ЮНЕСКО технологія навчання розглядається як системний метод планування, застосування і оцінювання всього процесу навчання та засвоєння знань шляхом врахування людських і технологічних ресурсів та взаємодії для досягнення більшої ефективності [1, 3].

Щодо понять «педагогічна технологія» і «технологія навчання» то, серед науковців і практичних педагогічних працівників, є різні тлумачення, але однозначно те, що перше поняття значно ширше і включає в себе технологію навчання та виховання, яка є засобом організації освітнього процесу. Педагогічні технології акумулюють і виражають загальні ознаки та закономірності навчально-виховного процесу незалежно від конкретного навчального предмета.

Технологія навчання моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу (поняття) в межах відповідного навчального предмета, теми, питання [1]. Технологія навчання орієнтується на широкий спектр методів і засобів навчання, які застосовуються в навчальному процесі і є спільною діяльністю викладача і учнів, спрямованою на оволодіння знаннями, уміннями, навичками.

Новітні технології навчання передбачають не отримання просто знань, а творче ставлення до них, яке формує культуру, перетворюючи знання в частину особистого буття та свідомості людини [5].

В арсеналі новітніх технологій відомі такі технології, як: технологія проблемного навчання, проектного, комп'ютерного, імітаційного, інтерактивного тощо. Кожна з зазначених технологій має свої особливості в методиці, організації та контролі навчання.

Однією із технологій, яка ефективно використовується для підготовки фахівців сфери туризму є проектна технологія її ефективність пояснюється можливістю: по-перше, організувати дослідно-пошукову роботу; по-друге, створювати умови для контекстного навчання. Технологія проектів дає змогу застосовувати різні дидактичні підходи: навчання в роботі, незалежні знання, спільне навчання (командне навчання), дискусії, навчання на власному досвіді та на досвіді інших, урешті все це дає задоволення учням, оскільки вони бачать результати своєї праці.

Навчальне проектування не є принципово новою технологією. Метод проектів виник у 20-ті роки нинішнього століття у США. Спершу його називали "методом проблем" і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме в цих знаннях. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для дитини,

для її розв'язання дитині необхідно застосовувати здобуті знання або ті, що їй належить, здобути [3]. Проектне навчання можна вважати проблемним і розвивальним, оскільки воно формує мотивацію до творення і перетворення самого себе.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури [1, 3, 6] можна запропонувати таку класифікацію проектів (табл. 1).

Табл. 1.

Класифікація проектів

№ п/п	Типологічна ознака	Тип проекту
1	Домінантна діяльність (мета і характер проектної діяльності)	▪ дослідницькі ▪ пошукові ▪ інформаційні ▪ творчі ▪ ігрові ▪ практично-орієнтовані
2	Предметно-змістова галузь знань (рівень реалізації міжпредметних зв'язків)	▪ монопроект (<i>у межах однієї галузі знань</i>) ▪ міжпредметний проект
3	Характер координації проекту	▪ безпосередній (<i>жорсткий чи гнучкий</i>) ▪ опосередкований (<i>імітує учасника проекту</i>)
4	Характер контактів	▪ кооперативні ▪ змагальні ▪ конкурсні
5	Кількість учасників проекту	▪ індивідуальні (<i>особистісні</i>) ▪ колективні (<i>парні, групові</i>)
6	Тривалість виконання проекту	▪ короткотермінові ▪ середньої тривалості ▪ довготривалі

Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. У свідомості учня це має такий вигляд: "Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати". Для педагога це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, уміннями та навичками [3].

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу. Під час роботи над проектом учитель допомагає учням шукати джерела інформації, координує весь процес, підтримує та заохочує учнів. Технологія проектування передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів

навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості. Результати виконання проектів повинні бути "відчутні": якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження [4].

Н. Новолокова основними завданнями технології проекту визначає:

1) не лише передати учням обсяг тих чи інших знань, а навчити здобувати ці знання самостійно, вміти застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;

2) допомогти учню у здобутті комунікативних навичок, тобто здатності працювати у різноманітних групах, виконуючи різноманітні соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника тощо);

3) розширити коло спілкування дітей, знайомство з іншими культурами, різними точками зору на одну проблему;

4) прищепити учням уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати, порівнювати з різними підходами, висувати різні гіпотези, вміти робити висновки [2].

Застосування проектної технології вимагає від педагога використання сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів. Таким чином, суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань. Від теорії до практики, гармонійно поєднуючи академічні знання з прагматичними дотримуючи відповідний їх баланс на кожному етапі навчання [4].

Використання проектної технології повинне відповідати основним вимогам:

1) наявність значущої у дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання), що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її розв'язання (наприклад, розробка нових туристських маршрутів; створення нових об'єктів показу, для залучення туристів; пошук шляхів підвищення інтересу до екскурсій і музеїв тощо);

2) практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів (наприклад, доповідь про вивчений вітчизняний та світовий досвід з окресленої проблематики, тенденції, які простежувалися у розвитку цієї проблеми, спільний випуск газети, підготовка презентації тощо);

3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів;

4) структурування змістовної частини проекту (з вказівкою поетапних, результатів);

5) використання дослідницьких методів; визначення проблеми, завдань, що досліджуються, що впливають з проблеми, висунення та розв'язання гіпотези, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, корегування, висновки [3, 4].

Під час використання проектного методу вирішується ціла низка різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних цілей: розвиваються пізнавальні навички учнів; формується вміння самостійно користуватися дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, її аналізувати з різних точок зору, висувати різні гіпотези, робити висновки, конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі; активно розвивається критичне мислення, креативність; формуються комунікативні навички, тобто здатності працювати у різноманітних групах, виконуючи всілякі соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника тощо).

При роботі над проектом учні вивчають спеціальну літературу, опановують методику виконання практичних дій. Розв'язання поставленого завдання забезпечує не тільки здобуття знань і вмінь, необхідних для виконання проекту, але й розвиває креативні здібності майбутніх фахівців [8].

Робота над проектом має етапний характер.

Підготовчий (організаційний) етап обирається тема проекту, здійснюється ознайомлення з теоретичним матеріалом розробляється план проекту. Учні знайомляться з довідковою літературою, уточнюють понятійний апарат, здійснюють через Інтернет пошук необхідної літератури. Акцент роботи ставиться на формуванні професійних знань, що здобуваються під час знайомства з матеріалом за темою проекту, актуалізації творчих і комунікативних навичок, необхідних для забезпечення професійної діяльності, набутті проектних, дослідницьких умінь.

У процесі спільного планування проекту вдосконалюються професійні вміння, розвиваються творчі здібності під час постановки проблеми, розв'язання проблемних ситуацій, формуються інтелектуальні вміння, пов'язані з пошуком необхідної інформації й роботою з літературою.

Основний етап роботи над проектом – це самостійна робота учнів. Кожне заняття планується як ланка єдиного цілого, що охоплює вивчення теми із застосуванням проектного методу. На другому етапі реалізуються основні елементи методичної системи навчання студентів.

Завершальний етап проекту – підведення підсумків, оформлення результатів, презентація проекту, обговорення досягнутих результатів, оцінювання. Під час обговорення аналізуються дії учнів, що спрямовані на розв'язання поставлених завдань, використання ними творчих засобів і комунікативних навичок. Для оцінювання отриманих результатів використовуються різні параметри. До уваги беруться й такі показники, як інновація, новизна підходів до розв'язання проблеми, оригінальність і своєрідність презентації, інформативність, використання різних джерел інформації, професійна спрямованість запропонованих рішень проекту, естетичне його оформлення, наочність, дотримання часових рамок.

Для участі в проектній діяльності необхідні знання з предметів професійного спрямування, добре володіння професійною термінологією, навичками комунікації, дослідницькими вміннями. Робота над проектом у

малих групах сприяє розвитку комунікативних здібностей, співробітництву й співтворчості, веденню дискусій, погодженим діям, спрямованим на досягнення поставлених цілей.

Робота в команді дає можливість сформувати не тільки професійні навички а й певні особистісні якості учнів: уміння поважати чужу думку, пристосовуватись один до одного, оцінювати власні досягнення й помилки. Учням на проміжних етапах звітності оцінка за виконання завдань не ставиться, надається можливість вільно висловлювати критичні зауваження. Це стимулює роботу над проектом, допомагає сформулювати висновки й урахувати їх у майбутній професійній діяльності.

Кваліфікаційними вимогами до агента з організації туризму передбачено, що випускник повинен знати порядок організації та умови проведення турів та екскурсій, особливості туристичних маршрутів та тематику екскурсій; брати участь у розроблені внутрішніх та міжнародних маршрутів; виконувати рекламну діяльність з метою залучення громадян до оздоровлення, раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, природним середовищем; надавати повну інформацію про обсяг, умови та якість туристичних послуг, що пропонуються суб'єктом туристичної діяльності.

Реалізація зазначених вимог здійснюється під час вивчення предметів професійного спрямування: «Технологія туристської діяльності», «Географія туризму», «Туристичне краєзнавство» та інших. В рамках вивчення цих предметів учнями виконуються навчальні проекти пов'язані з вивченням туристичних ресурсів, туристичного потенціалу регіонів, пошуком нових туристських продуктів та маршрутів.

При вивченні тем «Види туризму», «Туристські ресурси» учням пропонується виконати інформаційний проект «Подієвий туризм». Подієвий туризм, за оцінками Всесвітньої туристичної організації (WTO), є одним із перспективних напрямів розвитку туризму. До видів подієвого або івент (event) туризму можна віднести: фестивалі, карнавали, паради, святкування; конференції, форуми, симпозіуми, круглі столи; освітні заходи: семінари, тренінги, курси підвищення кваліфікації; спортивні змагання (наприклад, Олімпійські ігри); концерти, покази фільму, театральні постановки; ювілеї, весілля, торжества; ділові події: виставки, ярмарки, торгівельні шоу, презентації, відкриття підприємств, прийоми, заходи, пов'язані з просуванням торгівельної марки і т. д.

Для виконання проекту навчальна група поділяється на малі групи які опрацьовують різні теми: народні та релігійні свята; історична реконструкція; гастрономія: їда та напої; музичні фестивалі; етнофестивалі тощо. Завершальним етапом роботи є презентація проектів, обговорення результатів, визначення факторів, тенденцій розвитку подієвого туризму.

Висновки. Таким чином, здійснена систематизація підходів до обґрунтування значущості проектної технології дозволяє визначити

особливості використання цієї технології у підготовці майбутніх агентів з організації туризму:

- забезпечує організацію самостійної та індивідуально роботи учнів, мотивує до здобуття професійних знань, навчає використовувати їх на практиці;
- створює умови для розвитку креативного мислення, професійної свідомості;
- навчає системно та систематично працювати з науково-професійною інформацією: збирати дані для виконання задачі, систематизувати факти, їх аналізувати, робити необхідні узагальнення, формувати аргументовані висновки;
- розвиває самостійність, інформативність та комунікабельність, навчає контактувати в різних соціальних групах; працювати в команді тощо.

Перспективи подальших досліджень. Перспективами дослідження означеної проблеми є: обґрунтування теоретичних засад використання інноваційних технологій у підготовці агентів з туризму; підготовка педагогів ПТНЗ до використання проектних технологій.

Список літератури

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Новолокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій – К.: Основа, 2009. – 176 с.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [под. ред. Е.С. Полат]. – М.: АCADEMA, 1999. – 352 с.
4. Павленко О.О. Технології навчального проектування та їх використання на факультативних заняттях з курсу "Основи економічних знань" / О.О.Павленко // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний університет". Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2009. – № 3(27), Ч. 2. – С. 158-164.
5. Педагогіка туризму. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів /за ред.. проф.. Федорченко В.К., проф.. Фоменко Н.А.. доц.. Скрипник М.І., доц.. Цехмістрової Г.С./ - К.: видавничий дім «Слово». 2004. – 296с.
6. Профессиональная педагогика. Под. ред. С.Я. Батышева. – М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 1999. – 904с.
7. Туризмолгія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / [В.К. Федорченко, В.С. Пазенок, О.А. Кручек та ін.]. – К.: ВЦ «Академія», 2013 – 368с.
8. Яковенко Т. В. Застосування педагогічних технологій для розвитку креативності майбутнього інженера-педагога : [ігрові технології. Ділові ігри. Проектний метод] / Т. В. Яковенко // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2012. – № 1. – С. 51-57.

В статье систематизировано материал по вопросам технологии образовательных проектов. Определена сущность понятия «технология». «образовательные технологии», «технология обучения» и произведена классификация проектов. Излагаются основные задачи и требования к организации технологии проектов. Уточняются условия для осуществления проектов в педагогическом процессе. Раскрывается содержание деятельности учителя и ученика при работе над проектом. Описывают основные этапы технологии реализации проекта в процессе подготовки агента с организации туризма. Выделены качества личности, которые формируются в процессе использования технологии образовательных проектов. На примере предмета «География туризма» раскрыты особенности разработки и реализации проекта «Событийный туризм». Определены возможности, использования этой технологии в подготовке будущих агентов с организации туризма.

Технология, педагогическая технология, технология обучения, технологии проектов, проект.

In the article the material on a problem of technology of educational projects is systematized. The essence of the concepts "technology", "pedagogical technology", "technology of training" is defined. The essence of technology of educational projects is opened and classification of projects is given. The main objectives and requirements are defined to organizations of technology of projects. Conditions of implementation of projects are explained in pedagogical process. The content of activity of the teacher and the pupil is opened during the work on the project. The main stages of an embodiment of technology of the project in process of preparation of the agent on the tourism organization are characterized. Qualities of the personality which are formed in the course of use of technology of educational projects are marked out. On the example of the subject "Tourism Geography" features of development and implementation of the Event Tourism project are opened. Pupils developed various subjects: national and religious holidays; historical reconstruction; gastronomy: food and drinks; musical festivals; ethnofestival other. The presentation of projects, discussion of results, definition of factors, tendencies of development of event tourism became the final stage of work.

Technology, pedagogical technologies, technologies of training, design technologies, project.